

Programın Denenmesi

- Hazırlanan program taslağının denenmesi uygulama sürecinde programda gerekli düzeltmelerin yapılmasına olanak sağlamalıdır.
- Deneme sonuçlarından yararlı bilgiler edinilmesi için program uygulamasının,
 - Deneyimli ve başarılı öğretmenlerle,
 - Ön koşul bilgi ve becerilere sahip öğrencilerle
 - Uygun öğrenme ortamlarında yapılması önemlidir.

Programın Denenmesi

- Geliştirilen bir programın uygulanması değişik aşamalardan gelişerek gerçekleşir.
 - Programın denenmesinde izlenecek 6 aşama yer almaktadır.
 - Bu aşamalar:

Programın Denenmesi

- Programın denenmesi için gerekli olan aşamalar:
 1. Uygulamanın planlanması
 2. Deneme yapılacak okulların ve sınıfların seçilmesi
 3. Okul yöneticisi ve öğretmenlerin seçimi
 4. Okul yöneticisi ve öğretmenlere denenecek programın tanıtılması
 5. Hazırlanan program ve öğretim materyallerinin işe koşulması
 6. Denenen programın ve öğretim materyallerinin değerlendirilmesi

1. Uygulamanın Planlanması

- Yeni hazırlanan ya da geliştirilen programın etkili bir şekilde uygulanabilmesi için dikkatli bir planlamanın yapılması gereklidir.
- Uygulamanın her aşaması ayrıntılı bir şekilde planlanmalıdır.
- Planlama ise 3 temel faktör üzerinde odaklaşmalıdır.

1. Uygulamanın Planlanması

- Planlama boyutu;

- İnsan

- Program

- Kurum

Boyutlarında olmalıdır. Bu 3 temel faktörün birlikte düşünülmesi ve planlanması ile istenilen değişim gerçekleştirilebilir.

- Program geliştirme **çalışmalarının başarılı olabilmesi** için bütün ağırlık sadece program değiştirmeye değil, **öğretmenlerin ihtiyaçlarına** ve **okulların örgüt yapılarına** da önem verilmesi ile sağlanmaktadır.

2. Deneme yapılacak okulların ve sınıfların seçilmesi

- Ülke düzeyinde uygulanacak bir programın denenmesi için uygun bir örnekleme tekniği ile okulların seçilmesi gerekmektedir.
- Deneme okullarını ve sınıflarını seçerken belirli ölçütler temele alınmalıdır.
 - Bu ölçütler:

2. Deneme yapılacak okulların ve sınıfların seçilmesi

1. Coğrafi bölgelerin temsil edilmesi
2. Yerleşim birimlerinin temsil edilmesi
3. Değişik yörelerdeki okulların temsil edilmesi
4. Gerekli alt yapının bulunması (araç-gereç, sınıf mevcudu)
5. Genel bilgiler (personel-tesis-çevre)
 - Pilot olarak seçilecek okul ve sınıfların ülke genelindeki okulları temsil edecek nitelikte olması gerekmektedir.

3. Okul yönetici ve öğretmenlerinin seçimi

- Okul yöneticisi ve öğretmenlerle işbirliği yapmak programın getirdiği yeniliklerin başarılı olması için gereklidir.
- Öğretmenlerin etkin katılımı başarıyı artırmaktadır.

3. Okul yönetici ve öğretmenlerinin seçimi

- Programın deneneceği okullar belirlendikten sonra, her okulun yöneticisi ile **program uygulaması koşullarını** ve **okulun uygulama konusundaki isteklerini** belirlemek üzere *görüşme* yapılmalıdır.

3. Okul yönetici ve öğretmenlerinin seçimi

- Okul yöneticilerinden program denenmesi çalışmalarına katılmak isteyen öğretmenlerin;
 - İsimleri
 - Haftalık ders yükleri
 - Mesleki kıdemleri
 - Sınıflarındaki öğrenci sayıları
- Hakkında bilgiler alınmalıdır. Daha sonra öğretmenlerle iletişim kurulmalı ve hizmet içi eğitimlere katılma durumları ile ilgili görüşleri alınmalıdır.

3. Okul yönetici ve öğretmenlerinin seçimi

- Program uygulamalarının başarıya ulaşması öğretmenlerin çabalarıyla ortaya çıkmaktadır.
 - Bu nedenle, öğretmenlerin yeni program konusunda bilgilendirilmeleri ve yeniliklerin neler olduğunun onlara açıklanması gerekmektedir.

4. Okul yöneticisi ve öğretmenlere programın tanıtılması

- Program uygulamasında etkin rol alacak olan okul yöneticileri ve öğretmenlere **uygulamadaki rolleri ve sorumlulukları** konusunda bilgiler verilmelidir.
 - Hazırlanan programın öğeleri- Yaklaşımı-Sunumu,
 - Kullanılacak öğretim materyalleri tanıtılmalıdır.

4. Okul yöneticisi ve öğretmenlere programın tanıtılması

- Okul yöneticileri ve öğretmenler program ve uygulaması konusunda ayrıntılı bir şekilde bilgilendirilmelidirler.
 - Bu amaçla yeni eğitim programını tanıtıcı, “Program Tanıtım Kılavuzu” kitapçığının hazırlanması faydalı olmaktadır.
 - Bu kılavuz programı deneyecek olanlar için bir el kitabı özelliği taşımaktadır.

5. Hazırlanan program ve öğretim materyallerinin işe koşulması

- Denenecek programın başarıya ulaşabilmesi için programla ilgili materyallerin yönetici ve öğretmenlere tanıtılması ve bunları kullanabilmeleri için bu öğretim materyallerinin verilmesi gereklidir.
- Yeni programla ilgili tüm materyaller okullara gönderilmeli ve bunların nasıl kullanılacağı konusunda öğretmenler bilgilendirilmelidir.

6. Denenen programın ve öğretim materyallerinin değerlendirilmesi

- Hazırlanan programın istenilen değişimleri meydana getirici nitelikte olup olmadığını kontrol etmek için değerlendirme çalışmalarına yer verilmelidir.
- Programın yeterlikleri ya da yetersizlikleri konusunda temel kaynaklar ise öğretmen ve öğrencilerdir.

6. Denenen programın ve öğretim materyallerinin değerlendirilmesi

- Geliştirilen programın niteliği ve iyi işleyip işlemediğini anlamak için program sürecinden geçen öğrencilerin istenilen davranışlara sahip olup olmadığına bakılması gerekmektedir.
- Değerlendirme sonuçlarına göre programın yetersiz yönlerinin düzeltilmesi ve yeniden gözden geçirilmesi gerekmektedir.

6. Denenen programın ve öğretim materyallerinin değerlendirilmesi

- Denenen program ve öğretim materyallerinin değerlendirilmesi sürecinde ise aşağıdaki bilgi toplama araçları kullanılabilir:
 - Anketler
 - Görüşmeler
 - Gözlemler
 - Öğretmen notları
 - Ünite testleri
 - Deney ve kontrol gruplu karşılaştırmalar

Programın Değerlendirilmesi

- Program değerlendirme, **programın etkililiği** hakkında **karar verme sürecidir**.
- Değerlendirme sonuçları ise;
 - program geliştirme uzmanlarına programa devam,
 - gözden geçirme ya da
 - yeni bir aşamaya geçme konusunda bilgi vermektedir.

Programın Değerlendirilmesi

- Program değerlendirme, temelde öğretimin değerlendirilmesini içermektedir.
- Değerlendirme olmadan öğretim durumu hakkında karar vermek olanaksız olup,
 - hedeflerle belirlenen değişimlerin olup olmadığını,
 - olmuşsa gerçekleşme derecesini belirleyen kanıtların toplanıp yargılanması gerekmektedir.

Programın Değerlendirilmesi

- Bir eğitim programının başarılı olabilmesi için tüm öğrencilerin programda amaçlanan hedeflere ulaşmış olması gerekmektedir.
 - Ancak bu durum her zaman olmayabilir.
 - Bu nedenle, programın uygulanması sonucunda,
 - yetersiz kalan ya da ters işleyen öğelerin olup olmadığı,
 - varsa aksaklıkların programın hangi öğelerinden kaynaklandığını belirlemek ve
 - gerekli düzeltmeleri yapmak için programın değerlendirilmesi gerekmektedir.

Programın Değerlendirilmesi

- Değerlendirme;
 - Eğitim programının etkililiği hakkında
 1. Veri toplama,
 2. Verileri ölçütlerle karşılaştırıp yorumlama
 3. Etkililik hakkında karar verme basamaklarından oluşmaktadır.

Eğitim programı değerlendirilirken programın tüm öğelerine tek tek bakmak gerekmektedir.

Değerlendirme Çeşitleri

- Değerlendirme ikiye ayrılmaktadır.
 - Norma dayalı değerlendirme
 - Hedefe dayalı değerlendirme

Değerlendirme Çeşitleri

- Norma dayalı değerlendirmede bireyleri birbirleriyle karşılaştırma ve seçme söz konusu olduğundan dolayı program değerlendirmelerinde hedefe dayalı değerlendirmeler daha tutarlı olmaktadır.
 - Program geliştirme çalışmalarında öğrencilerin birbirlerine göre durumlarını değil, istedik özellikleri kazanıp kazanamadıklarına bakmak önemlidir.

Değerlendirme Çeşitleri

- Değerlendirme, yönelik olduğu amaca göre yapıldığında bu da kendi içinde 3'e ayrılmaktadır.
 - Programa girişte-süreçte-çıkışta yapılan değerlendirme

Değerlendirme Çeşitleri

- Programa girişte yapılan değerlendirme, tanılayıcı değerlendirme
- Program sürecinde yapılan değerlendirme, biçimlendirici değerlendirme
- Programın çıkışında yapılan değerlendirme, düzey belirleyici değerlendirmedir.

Değerlendirme Çeşitleri

- Tanılayıcı Değerlendirme: Öğrencilerin programa başlamadan önce ön koşul niteliğindeki bilişsel davranış, duyuşsal özellik ve devinişsel becerilerini tanımlamak için yapılan değerlendirmedir.

Değerlendirme Çeşitleri

- Biçimlendirici Değerlendirme: Öğrencilerin bir programa girdikten sonra süreç içinde sürekli değerlendirilmeleri önemli görülmektedir.
- Bu süreç içerisinde öğrencilerin öğrenme güçlüklerini ortaya çıkarmak ve gerekli düzeltmeleri yapmak için yapılan değerlendirmedir.
 - Bu değerlendirme, programa sürekli dönüt sağlamakta ve iyileştirici önlemlerin alınmasını sağlamaktadır.

Değerlendirme Çeşitleri

- D zney Belirleyici Değerlendirme: Program sonunda öğrencilerin kazanılmış davranış, özellik ve becerilerini ölçmeye yarayan değerlendirme türüdür.
- Bu değerlendirme ile, eğitim programının öğrencilere istenilen davranışı kazandırma açısından programın yeterli olup olmadığı hakkında bir yargıya varılması söz konusudur.

Program Değerlendirilmesine İlişkin Yaklaşımlar

- Eğitim programının değerlendirilmesine ilişkin farklı yaklaşımlar bulunmaktadır.
- Bu yaklaşımlar ise 6 grupta toplanmıştır:
 1. Yetişek tasarısına bakarak
 2. Ortama bakarak
 3. Başarıya bakarak
 4. Erişkiye bakarak
 5. Öğrenmeye bakarak
 6. Ürüne bakarak yapılan değerlendirmedir.

Program Değerlendirilmesine İlişkin Yaklaşımlar

- Bu değerlendirme yaklaşımları içinde genelde en çok tercih edileni ise **hem sürece hem de ürüne** ağırlık veren değerlendirme yaklaşımıdır.
- Program değerlendirme yaklaşımlarının yanı sıra farklı program değerlendirme modelleri de bulunmaktadır.

Hedefe Dayalı Değerlendirme Modeli

- Bu model, R. Tyler tarafından 1933-1941 yılları arasında geliştirilmiştir.
- Günümüzde halen geçerliliğini koruyan bu model, bir çok modelin de odak noktası olmuştur.

Hedefe Dayalı Değerlendirme Modeli

- Tyler'ın değerlendirme modeli, program geliştirme modeline dayalıdır.
- Tyler'a göre bir programın 3 temel ögesi vardır.
Bunlar:
 - **Hedefler,**
 - **Öğrenme yaşantıları**
 - **Değerlendirmedir.**

Hedefe Dayalı Değerlendirme Modeli

- Hedefler, program sonucunda öğrencilerin kazanmaları beklenen *istendik davranışları* ifade etmektedir.
- Öğrenme yaşantısı, öğrencilerin *istendik davranışları kazanmaları için* geçirmeleri gereken *yaşantı ve etkinliklerdir*.

Hedefe Dayalı Değerlendirme Modeli

- Değerlendirme ise, *hedeflere ulaşma derecesini belirlemek için* yapılan etkinlikleri kapsar.
- Tyler'a göre bu 3 öge karşılıklı etkileşim içindedir.
 - Değerlendirme sürecinde hem hedeflerin hem de öğrenme yaşantılarının etkililiğine bakılır.

Hedefe Dayalı Değerlendirme Modeli

- Bu modelin *merkezinde* eğitim hedefi vardır. Ve önce hangi hedeflere ulaşılabildiğine bakılır.
- Ulaşılamayan hedeflere ise niçin ulaşamadığını belirlemek için, *hedef ve öğrenme yaşantıları incelenir.*
 - Elde edilen bulgulara dayalı olarak ulaşılamayan hedefler *değiştirilir* ya da programdan *çıkarılır.*

Hedefe Dayalı Değerlendirme Modeli

- Hedeflerde bir sorun yok ise hedefin kazandırıldığı öğrenme yaşantılarına bakılır. Yaşantıda bir sorun var ise *yaşantı değiştirilir*.
- Hedefe dayalı değerlendirme sürecinde aşağıdaki aşamalara yer verilmesi gerekmektedir:

Hedefe Dayalı Değerlendirme Modeli

1. Programın hedeflerini belirleme
2. Hedefleri kazandırılmak istenilen özelliğe göre sınıflama
3. Hedefleri davranış cinsinden ifade etme
4. Hedefe ulaşıp ulaşılamadığını gösterecek durumu saptama
5. Ölçme tekniklerini geliştirme ya da seçme
6. Öğrencilerin davranış yeterlilikleri ile ilgili veriyi toplama

Hedefe Dayalı Değerlendirme Modeli

7. Elde edilen verilerle belirlenen hedefleri karşılaştırma

Tyler'in değerlendirme modelinde niceliksel verilerden yararlanılır.

- Ayrıca bu modelde, öğrenci davranışlarının öğretimin başında ve sonunda olmak üzere en az iki kez ölçülerek hedeflere ulaşılma derecesini belirlemek gerektiği savunulur.

Metfessel-Michael Değerlendirme Modeli

- Bu model 8 adımda açıklanmaktadır.
1. Eğitim dünyasındaki öğretmenler, yöneticiler, öğrenciler ve sıradan vatandaşların *dolaylı ya da doğrudan değerlendirmede* yer almasını sağlamalı,

Metfessel-Michael Değerlendirme Modeli

2. Genelden özele doğru aşamalı olarak sıralanan hedeflerin yoğun paradigmasını geliştirmeli,
3. Yukarıda oluşturulan *özel hedefleri programda uygulanabilir* bir biçime dönüştürmeli,

Metfessel-Michael Değerlendirme Modeli

4. Belirlenen hedeflerin ışığında programın etkililiğini bireyler üzerinden ölçebilecek *ölçme araçları geliştirilmeli*,
5. Programın uygulandığı sürece, test ve diğer uygun araçları kullanarak düzenli *gözlemler yapılmalı*,

Metfessel-Michael Değerlendirme Modeli

6. Toplanan bilgileri *analiz etmeli*,
7. Programı felsefi anlamda değerlendirebilmede kullanılabilecek standartları ve değerleri açıklamalı,
8. Toplanan bilgilere dayanarak programın *ileriye yönelik uygulanabilirliği konusunda öneriler geliştirmek*.

Metfessel-Michael Değerlendirme Modeli

- Bu modelde, programın temellerinden olan,
 - genel hedefler,
 - özel hedefler,
 - yaşantılar ve
 - araç-gereçleringenel *değerlendirilmesi* yapılmalıdır.

Provus'un Farklar Yaklaşımı ile Değerlendirme Modeli

- Malcolm Provus tarafından geliştirilen bu model, sistem yönetimi kuramına dayalı değerlendirmeyi 5 evreye ve 4 bileşene ayırır.
- ***Bu 4 bileşen:***
 - Program standartlarını belirleme
 - Program edimini (performans) belirleme
 - Edim ile standartları karşılaştırma
 - Edim ile standartlar arasında bir fark olup olmadığını belirlemedir.

Provus'un Farklar Yaklaşımı ile Değerlendirme Modeli

- Farklarla elde edilecek bilgiler her evrede karar vermek zorunda olanlarla açıklanır.
- Karar verecekler için karar seçenekleri ise şunlardır:
 - Bir sonraki evreye gitmek
 - Önceki evreyi yeniden kullanılabilir hale getirmek
 - Programı yeniden başlatmak
 - Edim ve standartları yeniden düzenlemek

Provus'un Farklar Yaklaşımı ile Değerlendirme Modeli

- Provus'un modelinde 5 evre vardır.
- Bu evrelerde programın yeterliliği, belirlenen program standartlarıyla karşılaştırılır. ***Bu evreler:***
 1. Tasarım
 2. Oluşturma
 3. Süreçler
 4. Ürün-sonuç
 5. Program çıktıları benzer program çıktılarıyla karşılaştırılır.

Stake'in Uygunluk –Olasılık Modeli

- Stake, değerlendirmeye dayalı bilgilerin 3 *boyutta* dñzenlenebileceęini ifade etmektedir.
 1. Girdi
 2. Süreç
 3. Çıktı (Ürün)

Stake'in Uygunluk –Olasılık Modeli

1. Girdi: girdiler (öğrenme-öğretme süreci öncesi var olanlar) çıktıyı etkiler.
2. Süreç: etkileşim söz konusudur (Öğretmen-öğrenci, öğrenci-öğrenci, öğrenci-kaynak kişi).
 - Sınıf ortamı, zaman ayarlamaları, süreçteki kişilerin karşılıklı etkileşimleri değerlendirmede dikkate alınır.

Stake'in Uygunluk –Olasılık Modeli

3. Çıktı (Ürün): Akademik başarı, tutum ve beceri düzeyinde değerlendirme söz konusudur.

Bu modelde, tasarlanan ve gerçekleşen çıktının uygunluğuna bakılır.

Tasarlanan gerçekleşti mi? Sorusuna yanıt aranır.

Stufflebeam'in Bağlam, Girdi-Süreç ve Ürün Modeli

- Bu model oldukça kapsamlı ve çok yönlüdür.
- Bu modele göre, program geliştirme sürecinde yetkililerin programla ilgili, *4 alanda karar vermesi* gerekmektedir.
 1. *Planlama ile ilgili kararlar*
 2. *Yapılandırma ile ilgili kararlar*
 3. *Uygulama ile ilgili kararlar*
 4. *Yeniden düzenleme ile ilgili kararlar*

Stufflebeam'in Bağlam, Girdi-Süreç ve Ürün Modeli

- Bu modelde, programın *4 farklı aşamasının* değerlendirilmesi söz konusudur.
- Bunlar:
 1. Bağlam
 2. Girdi
 3. Süreç
 4. Ürün

Stufflebeam'in Bağlam, Girdi-Süreç ve Ürün Modeli

1. Bağlamın değerlendirilmesi:

Bu aşamada programla ilgili tüm faktörler ve mevcut durum analiz edilir.

Bu aşamanın amacı, hedeflerin belirlenmesine temel olacak bilgilerin toplanması ve hedeflerin belirlenmesidir.

Stufflebeam'in Bağlam, Girdi-Süreç ve Ürün Modeli

2. Girdinin değerlendirilmesi: Bu aşamada,

- *Amaçlar mevcut duruma uygun olarak belirlenmiş mi?*
- *Hedefler okulun amaçları ile tutarlı mı?*
- *Öğretim stratejileri hedeflerle uygun mu?*
- *Kapsam, genel amaçlar ve özel hedeflerle tutarlı mı? Gibi sorulara yanıt aranmaktadır.*

Stufflebeam'in Bağlam, Girdi-Süreç ve Ürün Modeli

3. Sürecin değerlendirilmesi:

Bu aşamada, **programın uygulanması** ile ilgili kararların alınması için gereklidir.

Bu süreçte, program uygulanırken gerçekleştirilen ve planlanan gerçek etkinlikler arasındaki uyuma bakılır.

Stufflebeam'in Bağlam, Girdi-Süreç ve Ürün Modeli

4. Ürünün değerlendirilmesi:

- Bu aşamada, programın ürünü hakkında veri toplanarak, **beklenen ürünle gerçek ürünün karşılaştırılması** söz konusudur.
- Ürün değerlendirme ile uygulanan programın devam edip etmeyeceği ya da nasıl bir değişikliğe uğratılması gerektiği hakkında bilgi verilir.

Stufflebeam'in Bağlam, Girdi-Süreç ve Ürün Modeli

- Stufflebeam'e göre değerlendirme sürekli bir işlemdir.
- Program hakkında sürekli bilgi toplanması,
- program ve öğretimle ilgili doğru kararların alınmasına değerlendirme çalışmaları yardımcı olmaktadır.